

studio

PLANTAARDIG

#81 Gesprekken over vlees

studio
PLANTAARDIG

13 december 2024

#81 Gesprekken over vlees.

Wat werkt wel en wat werkt niet?

Met Freerk Teunissen, Roos Vonk en Tobias Leenaert

Meer info en luisteren op:

<https://studioplantaardig.nl/Podcast/81-gesprekken-over-vlees-wat-werkt-wel-en-wat-werkt-niet-met-freerk-teunissen-roos-vonk-en-tobias-leenaert/>

00:00:00 Tobias Leenaert

Een uitdrukking die uit de sales komt, is 'winning an argument is losing a customer', dus je mag ook niet altijd winnen, want dan gaan andere mensen ook..., die kunnen misschien zelfs zeggen van 'oke, je hebt het argument gewonnen', maar daarvoor zijn ze niet dichterbij jou, misschien moet je ze af en toe iets geven waardoor zij zich beter voelen, ook al is dat niet helemaal juist.

00:00:26 Esther Molenwijk

Verbeter de wereld met vork en mes. Mijn naam is Esther Molenwijk en dit is 'Studio Plantaardig'. Nog nooit heb ik zoveel reacties ontvangen als op mijn aflevering over straatactivisme die in oktober uitkwam. Daarin liep ik twee dagen mee met de 'outreachers' van Anonymous for the Voiceless, waarin ik vleeseters verantwoordelijk moest houden voor dierenleed. De reacties waren heel uiteenlopend en jullie speculeerden er hevig op los over of die confronterende aanpak nou werkt of niet.

00:01:02 Freerk Teunissen

Je kan het ook voor jezelf anders framen. Als je zegt van 'het is de waarheid dat vegan eten beter is voor de wereld en dat je dierenleed voorkomt' en het is fout wat anderen doen en het is respectloos en het is onethisch', dan wordt het heel zwaar. En dan is die ander ook een dader, ook in mijn ogen, maar als je dat nou eventjes verandert voor 'de ander weet het nog niet'.

00:01:27 Esther Molenwijk

Dit is Freerk Teunissen. Hij is communicatie- en gedragstrainer. Voordat ik 3 jaar geleden met deze podcast begon, volgde ik bij hem een opleiding interviewen. Ook hij luisterde mijn aflevering over straatactivisme en we raakten aan de praat. Wat bleek? Freerk eet zelf ook plantaardig.

00:01:45 Freerk Teunissen

Ik vertelde altijd een verhaal dat het op één moment is gebeurd, en dat klopt niet helemaal ben ik nu achter

gekomen. Want ja, er is één moment geweest, 18, 19 juli 2020.

00:01:58 Esther Molenwijk

Dat is heel specifiek.

00:01:58 Freerk Teunissen

Ja, toen waren er vrienden bij ons en die zeiden van 'je moet de film The Game Changers' kijken van Arnold Schwarzenegger'. En die heb ik gekeken en toen heb ik tegen mijn vrouw gezegd, of mijn vrouw zei tegen mij, we zeiden tegen mekaar van 'wij eten geen dierlijke producten meer'. En dat hebben we vanaf dat moment niet meer gedaan.

00:02:17 Esther Molenwijk

Maar je zei al, eigenlijk was het een proces dat al langer liep, was het niet echt alleen dat moment.

00:02:23 Freerk Teunissen

Nee, want als ik terug ga kijken in de tijd, dan is er al jarenlang bij mij een proces gaande van minder vlees eten, minder melk drinken en meer aan het milieu denken. En ook niet vergeten, dat lijkt een raar bruggetje, maar die film die is geproduceerd door Arnold Schwarzenegger en ik ben van jongs af aan een hele grote fan van Arnold Schwarzenegger, want ik kom uit een links progressief milieu en mijn moeder, die nam ons mee naar antikernwapendemonstraties in de jaren 80, en om me daar tegen af te zetten, was ik een heel groot fan van actiehelden als Arnold Schwarzenegger, dus ik vond die man geweldig. Ik had al bij voorbaat een warm gevoel.

00:03:11 Esther Molenwijk

Kortom, wat mensen overhaalt is niet zo één op één aan te wijzen. Toch kunnen sommige acties wel degelijk meer of minder effectief zijn. Freerk en ik besluiten het samen uit te zoeken. Hoe krijg je iemand van het vlees af? Ik vraag eerst aan hem wat hij vindt van die heel confronterende methode van mensen verantwoordelijk houden voor dierenleed.

00:03:33 Freerk Teunissen

Nou ja, het is heel goed dat Anonymous for the Voiceless er is, het is heel goed dat de beelden over de veeteelt worden getoond, dat mensen het ook zien en het is zeker heel goed voor mensen die er aan toe zijn of die zich bevestigd voelen daardoor in hun keuze. Maar, mensen die daar nog niet aan toe zijn, die bereik je niet en dat is natuurlijk waar je waar je aan moet denken.

00:03:54 Esther Molenwijk

En waarom werkt het niet voor die andere?

00:03:56 Freerk Teunissen

Nou, als je dus echt een andere blik hebt, je kijkt echt

studio PLANTAARDIG

andens naar de wereld, je kijkt anders naar dienen en zuivel en eieren, dan ervaar je dat niet zo. En dan gaat er bij jou geen lampje branden doordat één iemand dat tegen je zegt.

00:04:11 Esther Molenwijk

Het is natuurlijk wel gewoon echt de waarheid.

00:04:17 Freenk Teunissen

Ja, jij noemt nou de waarheid. Mensen die zeggen 'ik heb de waarheid in pacht', hè, 'ik weet hoe het zit', dat associëren we ook met hele foute dictators bijvoorbeeld, of met brainwashing of met sektes. Dus dat is een wel een heel beladen begrip, waarbij je mensen iets wil uitleggen wat voor die mensen op heel veel levels betekenis heeft. Dus als ik even een klein loopje mag maken van je, dan gaan we naar George Lakoff, die legt uit hoe frames werken. Iets is niet zomaar de waarheid, wij geven betekenis aan de wereld door frames en wij geven ook betekenis aan de wereld met een begrip als waarheid. Maar wat betekent dat voor ons nou? George Lakoff legt het uit aan bijvoorbeeld een begrip als een warm persoon. Hij heeft onderzocht dat over de hele wereld, in alle culturen, er een begrip is voor een warm persoon. En, er wordt dus warm gekoppeld aan karaktereigenschappen als geborgen, vriendelijk, liefdevol. Nou en hoe komt dat, dat we dat aan elkaar knopen? George Lakoff legt uit dat er eerst eigenlijk in het brein een apart knopje is voor warm en een ander knopje voor geborgen, beschermend en vriendelijk en zorgzaam. En dat jij, als baby, tegen de tijd dat je 1 bent, al 1000 keer tegen de borst bent gedrukt, dan heb je al 1000 keren warmte van het lichaam gevoeld en liefde gevoeld van je papa en je mama. En dan gaat je brein, gaat die twee dingetjes aan elkaar knopen en dan wordt het één begrip, een warm persoon. Nou, dat kun je dus ook met eten bijvoorbeeld hebben. Een voorbeeld waar dat, nou ja, op een marketing manier gebeurt: McDonald's heeft een happy meal en ik weet dat ik ooit..., ik beken hier bij deze, ..met mijn kinderen naar de McDonald's ben gegaan en ik zie nog voor me dat één van mijn kinderen met zo'n doosje van het happy meal helemaal trots..., en liep van 'hé, ik heb een happy meal'. En nou ja, voor de rest, als je een beetje uitzoomt en je kijkt, dan zie je een vrij troosteloze snackbar, maar die liefdevolheid, nou, wat gebeurt er? Zo'n ervaring van, ja vlees eten in dit geval ook, kipnuggets zaten er in de happy meal. Vlees eten wordt gekoppeld aan warm en fijn en cadeau en samen met papa en mama. Dus als mijn dochter straks, weet ik veel hoe oud is, en die krijgt zelf kinderen, dan denkt ze 'oh ja, dat warme gevoel, ik ga mijn kinderen ook meenemen'. Of nou, ik sprak vorige week een oud-klasgenoot van mij. Toen ik 17 was ofzo ben ik met hem door Europa gereisd en toen zijn we ook bij zijn grootmoeder geweest, bij zijn oma. Daar hebben we aan de keukentafel gezeten, daar kregen we gehaktballen. En stond een schaal op tafel,

ik dacht 'nou, er komen nog 8 mensen eten', maar die schaal met gehaktballen was alleen voor ons tweeën. En mijn oud-klasgenoot, die vertelde vorige week, 'ja, dat waren geen gehaktballen, dat waren leberknödel, dat is lever met broodkruim erin. En als je tegen hem zegt 'het is de waarheid dat vlees eten slecht is', dan zeg je niet alleen iets over dat vlees eten, maar bij die klasgenoot, die overigens ook bijna geen vlees eet enzo, maar flexitariër, weet ik veel, maar dan zeg je dus ook iets over die herinnering aan de keukentafel van zijn grootmoeder, dan zeg je ook iets over de opvattingen van zijn grootmoeder, dan zeg je ook iets over hoe die in zijn jeugd vlees at.

00:07:39 Esther Molenwijk

Je keurt van alles af eigenlijk?

00:07:41 Freenk Teunissen

Je keurt van alles af en je zegt iets over 'het is de waarheid', terwijl je het eigenlijk maar over één aspect hebt van zijn begrip vlees.

00:07:51 Esther Molenwijk

Nog even terug naar het confronterende straatactivisme dat ik deed op de Dam. De kern van de aanpak die ik daar volgde was dat ik vleeseters rechtstreeks verantwoordelijk moest houden voor dierenleed: 'Jij bent de dader'. Werkt dat nou?

00:08:05 Freenk Teunissen

Een frame wat George Lakoff heeft uitgezocht, is het frame van helden, helpers, daders en slachtoffers. En nou ja, toen ik 10 was, of 15, had ik het idee van, nou ja, hele mooie schrijvers als Ronald Dahl, William Shakespeare die stoppen een held in hun verhaal en een slachtoffer, en dat is dan altijd een vrouw hier, hè, sneeuwitje enzo, maar die stoppen dat in hun verhaal, zodat het verhaal mooier is en aansprekender en boeiender en spannender. Alleen wat George Lakoff heeft aangetoond is 'nee, dat zit ook in je hoofd'. Mens geeft betekenis aan de wereld door die rollen te verdelen. Ze zijn actief op zoek naar een held, een dader, een slachtoffer en mensen zien zichzelf het liefste in de rol van held. Als iemand jou komt vertellen 'you're accountable, door jou sterven deze varkens, door jou sterfte vandaag een kip'.

00:08:59 Esther Molenwijk

Ja, jij bent de dader.

00:09:00 Freenk Teunissen

Dan ben je dus de dader. Ja, nou, dat is een lastige boodschap, geen onmogelijke boodschap, maar wel veel lastiger boodschap. Het is veel makkelijker om een externe dader aan te wijzen en tegen iemand anders te zeggen dat die dader is.

studio PLANTAARDIG

00:09:15 Esther Molenwijk

Er is dus maar een kleine groep die in beweging komt wanneer er verteld wordt dat hij de dader is.

00:09:20 Freenk Teunissen

Maar er zal een andere groep zijn die echt beter reageert als je zegt 'hé, we kunnen dieren gaan redden, help je mee?'.

00:09:29 Esther Molenwijk

Ja ja ja.

00:09:30 Freenk Teunissen

En die dus in een helper- of helden-positie worden gezet. Dus jij bent mee geweest met iemand die die kippen redt uit de bio-industrie en je bent samen op pad gegaan om kippen te redden. Nou er zullen veel luisteraars zijn die daar echt door geraakt zijn, door hoe je dat hebt gedaan, want jij bent eigenlijk..., je hebt laten zien hoe zij als held kippen redt. En er zijn heel veel mensen die daar, nou ja, daarnaar luisteren en denken 'ja, dat wil ik ook, ja, de kippen moeten gered worden'. Nou, dat gevoel, daar kun je op voortbouwen.

00:10:09 Esther Molenwijk

We willen nog een stapje dieper de psychologie van de vlees etende mens induiken. En wie kan ons daar beter bij helpen dan Roos Vonk, hoogleraar sociale psychologie. Freenk en ik melden ons bij haar prachtige buitenwoning, omringd door koeien, kippen, poes en hond. We bespreken met haar de tactieken voor gedragsverandering.

00:10:31 Roos Vonk

Grofweg zijn er dus twee tactieken: De één is de confrontatie en bij de confrontatie, ik vind het een goed argument, je zet een hele duidelijke norm. En ik vind ook het argument, hè, wat je altijd hoort, van, je zegt toch ook niet van 'vanaf nu zal ik mijn vrouw nog maar een beetje verkrachten'. 'vanaf nu eet ik alleen nog maar een beetje vlees'. Ik snap het principe wel en ik snap ook het idee van, als je het zo doet, dan doe je recht aan de ernst van de zaak. Want het is waar, ik ben het ermee eens, het is een super ernstige zaak, hè, dus wat Harari heeft geschreven, dat artikel, van 'het is de grootste misdaad van onze tijd'. Het is gewoon allemaal waar en het is verschrikkelijk dat zoveel mensen er gewoon aan meedoen, dat ze het allemaal best vinden, het is verschrikkelijk. En, ik denk ook vaak van, 'wij leven in een tijd waarin het voor ons, dieren mensen, hetzelfde is als het geweest moet zijn voor mensen in de tijd van de slavernij, dus toen zwarte mensen gewoon openlijk op straat vastgebonden zaten aan kettingen of achter roosters en vaak gewoon uitgemergeld waren, of met wonden van mishandeling. En dat je dat gewoon overal zag en, als je dan compassie had met die mensen dat moet verschrikkelijk geweest zijn. Want als je dan zei,

'Ja, hallo, mensen dit kunnen toch niet zo laten doen, we moeten die man of die vrouw helpen', dan zeg ik 'nou, joh, het is maar een zwarte, hè', dus dat dat gevoel, dat moet verschrikkelijk geweest hebben. Maar dat is wel precies wat wij nou voelen, omdat wij het ook zien en als wij zeggen 'Hallo mensen, er is hier iets vreselijks aan de hand', nou, dan haalt iedereen zijn schouders op. Het is verschrikkelijk.

00:12:13 Esther Molenwijk

Oké, Roos is het dus eens met de ernst van de zaak, maar toch is ze geen pleitbezorger van deze confronterende tactiek.

00:12:22 Roos Vonk

De boodschap, 'jij bent verantwoordelijk', vind ik echt niet kunnen.

00:12:26 Esther Molenwijk

Echt niet?

00:12:27 Freenk Teunissen

Waarom kan dit niet?

00:12:28 Roos Vonk

Ja, dat is leuk, jullie zijn allebei..., nou, weet je, dat is voor mij iets.. Ik ben daar anders over gaan denken in de loop der tijd. Ik vond altijd van 'als je anno nu nog vlees eet, dan ben je of asociaal en je hebt gewoon schijt aan dierenleed, klimaat, milieu enzovoort of je bent gewoon heel dom en onwetend en je snapt het niet'. En aan de ene kant vind ik dat nog steeds, alleen nu vind ik dat je dat niet meer moet zeggen, om strategische redenen. Maar wat voor mij wel een moment was van een eye-opener was dat ik, nou, dat is, denk ik, een jaar of 10 geleden, was ik op een vakantiehuisje op Texel. En in vakantiehuisjes ligt vaak zo'n boekje van gasten die er geweest zijn, wat ze allemaal beleefd hebben, dat vind ik altijd leuk om te lezen. En nou, en dat waren dan allemaal van die verhalen van 'we hebben genoten van de natuur, we hebben daar gewandeld en het was zo heerlijk en toen hebben we's avonds hebben we heerlijk schaap gegeten bij...'. Zo ging dat dan verder. Ja, en dan denk je als vegetariër natuurlijk van 'die lieve, schattige mensen dit dan doen en dat voor hun gewoon ook helemaal past in 'we zijn lief en kneuterig bezig''. En toen dacht ik van 'ja, dit zijn gewoon..., deze mensen zijn niet fout. Dit zijn gewoon echt wel lieve mensen, maar zij zijn opgegroeid in een cultuur waar het zo deel is van alles en zij hebben die..., zij horen dat heus wel eens op TV', maar we weten ook uit onderzoek dat mensen vaak die knop niet omzetten, dat ze niet die connectie maken met 'oh, maar dat is dus ook wat ik eet', dat doen ze niet. En, dat is een soort psychologische afweer eigenlijk.

00:14:15 Freenk Teunissen

En begrijp ik het dan dat jij zegt 'je moet eigenlijk een

studio PLANTAARDIG

verschil maken tussen de mens en de norm', dat je de mens moet accepteren en de norm moet afwijzen?

00:14:22 Roos Vonk

Je moet snappen dat mensen die opgroeien in hun cultuur waar dit deel van is, waarin je opgroeit met 'het is normaal, iedereen doet het, waarin de hele cultuur is vergeven van eufemistische taal om dat leed uit te drukken'. Dus de taal uit de sector om het allemaal een beetje te downplayen, waar het deel is van rituelen van 'samen gezellig aan de barbecue, gezellig kerstdiner en het is ook voor veel oudere mensen.. Of ze komen uit een tijd dat je dat nog niet kon betalen, dus het is ook van 'nou hebben we het goed, nou kunnen we lekker vlees eten', al die associaties hè, die zitten in de cultuur en het is het gewoon een te grote stap om tegen mensen te zeggen: 'Paf paf paf, je bent verantwoordelijk' Maar je wilt natuurlijk wel mensen meenemen, in dat ze die stap gaan zetten, dat ze tot dat inzicht komen. Maar ik vergelijk het altijd met: Stel je voor, je staat aan twee zijden van een grote rivier en je wil die ander, die aan de overkant staat, die wil je naar jou toe hebben. Nou, wat je doet, in de tactiek die jij nou beschrijft, en wat veel veganisten doen, is, je roept naar die ander 'Jij moet hier komen, hier is het beter. Jij bent fout, jij staat daar en hier is het goed. Jij moet hier komen'. Dat gaat nooit gebeuren, want die rivier die is heel.., kolkend water, overal belemmeringen, dus die ander, die denkt niet ook nog 'maar hij roept dat ik fout ben ook, nou, dan ga ik daar maar eens heen', dat doen ze niet.

00:15:57 Esther Molenwijk

En dan komt Roos met de tweede tactiek.

00:16:00 Roos Vonk

Wat je moet doen: Jij moet naar de overkant toe, jij moet naast die ander gaan staan en vertellen wat je ziet als je aan de overkant staat, dan moet je samen oplopen en al die stapjes gaan zetten die je nodig hebt om aan de overkant te komen. Dat zou, volgens mij, de goede tactiek zijn, maar dat is natuurlijk wel veel moeilijker. Dat vraagt heel veel van de vegetariër. Maar wat ik altijd vind, is dat vegetariërs hebben heel veel empathie met dieren, hè, dat is goed, ik ben helemaal voor empathie met dieren, ik heb het zelf ook. Maar ze hebben helemaal geen empathie met die mensen die ze willen aanspreken.

00:16:37 Esther Molenwijk

Roos heeft duidelijk voorkeur voor de tweede methode, de meer empathische. Ik vraag haar of ze dan helemaal geen effect verwacht van die confronterende methode.

00:16:47 Roos Vonk

Kijk, het is natuurlijk.., wat we weten is dat als je het doet, dat mensen kwaad worden en geïrriteerd raken, maar we weten niet of, als dat heel vaak gebeurt, als

dat allemaal kleine druppeltjes zijn, of kleine zaadjes, die samen uiteindelijk toch.., dat mensen misschien in eerste instantie geïrriteerd raken, maar op een gegeven moment toch gaan voelen van 'ja, maar er is een soort norm, een moraal, waar ik niet mee in de pas loop' en dat ze misschien toch aan het denken worden gezet. Dat weten we niet, maar dat is ook heel moeilijk om te onderzoeken, hè, want in het onderzoek zie je altijd de eerste reactie van mensen, maar je ziet niet, als je al die druppeltjes laat vallen, of ze misschien toch geleidelijk die steen uithollen.

00:17:28 Tobias Leenaert

Soms vragen we wel eens in onderzoek van 'wat is het dat jou veranderd heeft, na wat ben jij veranderd?' En dan zeggen mensen van 'ik heb een documentaire gezien', 'ik heb met iemand gebabbeld', 'ik heb een flyer gelezen', maar uiteindelijk zegt dat niks, of heel weinig, want het moment dat die persoon die film gezien heeft, daar is van alles aan voorafgegaan. En hadden bepaalde dingen daar niet aan voorafgegaan, dan was die persoon misschien niet veranderd na 'Earthlings' gezien te hebben.

00:17:52 Esther Molenwijk

Dit is Tobias Leenaert. Hij schreef het boek 'Naar een vegan wereld', waarin hij pleit voor een pragmatische aanpak. De Belgische dierenactivist schuift bij ons aan aan mijn keukentafel en, ook al is er geen hard wetenschappelijk bewijs, hij ziet wel verschillende aanwijzingen waarom die vriendelijkere methode beter zou werken.

00:18:13 Tobias Leenaert

Ik vind het ook mooi om te zien bijvoorbeeld, als je kijkt naar ervaringen met heel racistische mensen of 'whites premises', dat soort van kerels, het zijn altijd kerels, dat de meest succesvolle technieken ook de verbindende technieken zijn. Niet degene waar dat je... ja, ik heb eens een blogpost geschreven, de titel was 'You can't alienate people into joining your team', dus ja, door kwaad te worden op mensen, door agressief te zijn, gaan ze meestal niet meer aan jouw kant komen te staan. Maar het is door de verbinding op te zoeken, dat dat gebeurd is. Over het algemeen ben ik, zeker in persoonlijke situaties, niet voor heel confronterende dingen. Maar er is natuurlijk ook.., ja, je kunt de vraag stellen, wat is dan precies confronterend? Je kan expliciet zijn. Je kan eerlijk zijn over je argumenten, maar je kan nog altijd heel vriendelijk zijn.

00:19:12 Esther Molenwijk

Roos Vonk, die vroeger directeur van Wakker Dier is geweest, heeft door de jaren heen haar communicatie over vlees aangepast.

00:19:21 Roos Vonk

studio PLANTAARDIG

Want vroeger vonden mensen mij ook best wel pushy, dat ik het dan wilde zeggen. Maar, dat hoor ik nu wel eens van mensen dat ze zeggen, 'ja, vroeger was jij heel doordrammerig erover en nu niet meer.' Dat is niet meer..., ik ben nog steeds eigenlijk doordrammerig, alleen ik heb er gewoon geen zin meer in, om dat gesprek aan te gaan. Bovendien, omdat ik niet 100% vegan ben, weet je, dus ik omschrijf mezelf als 'flexinist', dus dat is tussen vegetariër en veganist in, dan, hebben wij ook onderzoek naar gedaan, naar het effect daarvan, is dat het minder dogmatisch overkomt, meer dat het mensen meer ruimte geeft van 'oke, dus je bent daar niet heel star in'. En dat je het ook meer zo omschrijft van 'Ja, ik probeer het zo te doen, maar het lukt niet altijd'. Dat vinden vlees- en zuiveleeters fijner en dus, doordat je dan zo zegt, ga je die discussie een beetje uit de weg, want toen ik zei dat ik vegetariër was, in die tijd zeiden ze altijd 'en je slaat zeker wel muggen dood', weet je, en dat was dan nooit omdat Mensen de mug willen beschermen, hè, dus, want dat is dan altijd..., 'en je hebt een leren bank en je hebt een hond'. Maar ik denk dat ik gewoon, ook door ervaring, wel de gesprekken alleen maar aanga met mensen die ervoor openstaan. En een enkele keer begin ik er zelf over, als ik het echt niet meer kan houden.

00:20:48 Esther Molenwijk

Ook aan Tobias vragen we wat die van het harde straat-activisme vindt.

00:20:52 Tobias Leenaert

Ik ben heel blij dat die dingen er zijn, dat er mensen in de straat staan met die beelden. Ik denk dat..., of het werkt, hangt af van de persoon, maar ook van de aanpak die die activisten daar volgen. Ik denk dat het beter kan, dan wat mensen doen, ik denk dat de aanpak, het dogma van 'we kunnen alleen maar praten over veganisme of niet', dus het is alles of niets, het is voor de dieren enzovoorts. Ik denk dat een strategischere, meer pragmatische dialoog daar beter zou werken. En, ik denk ook, het zou heel leuk zijn als je op dat moment met iets van eten kan werken, dus dat je bijvoorbeeld de mensen een bon zou kunnen geven voor een restaurant in de buurt en zegt van 'kijk hier, 30% korting, ga nu dat eens proberen vandaag' en dat er dus onmiddellijk een bepaalde actie is, een bepaald gedrag is, waardoor dan die argumentatie kan versterkt worden, van 'oke, ik ga het eens proberen. Ik zie dat het lekker is en oke, ik ga nu eens nadenken over wat ik gehoord heb van die activist'. Dus, die combinatie, ik denk dat het altijd de beste combinatie is. Combinatie tussen argumenten, debat en lekker eten, ja.

00:22:08 Esther Molenwijk

En in het gesprek zelf moet je vooral niet te rigide zijn, zegt hij.

00:22:13 Tobias Leenaert

Mijn hoogste principe misschien, is flexibiliteit, je aanpassen aan de persoon die je voor je hebt en kijken wat er werkt, dus je kunt het ook pragmatiek noemen, hè, dus je gaat met iemand spreken en je kan je aanpassen aan..., wat zou hij belangrijk vinden, of zij, wat zou hij of zij het beste argument vinden, welke zou het beste passen bij die persoon, dat is flexibiliteit. Daar tegenover staat een soort van dogmatiek, een soort van vaste regel, die zegt van 'nee, het moet altijd zo'. Dat is eigenlijk vanuit onszelf communiceren, zonder te kijken van wat en waar is de ontvanger in geïnteresseerd. En dat is waar ik het meeste probleem bij heb in eigenlijk de hele dierenrechtenbeweging, de mensen die zeggen van 'het moet zo, het moet zo, want dat is de ethische norm en het is verkeerd om te communiceren over vermindering, want we zouden ook niet zeggen van je moet je vrouw wat minder slaan, hè, dat gaan we ook niet zeggen.' Een waanzinnig slechte vergelijking volgens mij, maar ik begrijp ze wel, ergens, als je er niet te lang over nadenkt, houdt het steek. In de praktijk, wat je aan het vergelijken bent, is een gewoonte, namelijk dierlijke producten eten die 95% van de mensen niet alleen doet en volgt, maar waar ze ook super enthousiast over zijn. Je gaat dat vergelijken met iets dat op dit moment illegaal is en waar 99,9% van de mensen tegen zijn, dus, twee zo verschillende fenomenen vragen om een andere aanpak in communicatie.

00:23:54 Esther Molenwijk

Dat is interessant, want dit is precies wat ik eigenlijk voorlegde aan die oprichter, Paul Bashir en die zei juist van 'omdat het eten van dieren net zo illegaal zou moeten zijn als het slaan van je vrouw, moeten we het op exact dezelfde manier aan mensen brengen.'

00:24:09 Tobias Leenaert

Ja, en ik denk dat niemand dat zo ziet. En dat iedereen wel ziet van 'het is anders', want als je zo'n activist in een supermarkt zet en, als die echt er vanuit gaat, dit is hier hetzelfde, dan zou die toch overal het vlees uit de handen van de mensen slaan, zodra ze die iets uit het schap nemen? En dat doen ze niet, dus ze zien toch wel dat er een verschil is, dus, zodra de norm helemaal verschillend is en zodra dat je weet van kijk, dit is gedrag dat wij wel fout vinden, maar dat 95% van de mensen doet, dat je overal om je heen ziet, dat je daar anders over moet communiceren, ook al vind je dat het zo verschrikkelijk fout is

00:24:47 Esther Molenwijk

En meestal houdt Tobias zich dan ook wijselijk in, hoe lastig het ook kan zijn, mede doordat hij de kippen ziet, die zijn vriendin Melanie uit de bio-industrie redt, wordt zijn tolerantie aardig op de proef gesteld.

00:25:00 Tobias Leenaert

studio

PLANTAARDIG

Mensen die denken dat ze zich door een overtuiging laten leiden, hè, dat ze denken van 'oh, vegan eten is beter, dus ik ga vegan eten'. Maar Jonathan Haidt zegt: Eigelijk zijn wij mensen een mannetje bovenop een olifant en die olifant is ons onbewuste, ons gedrag. Die olifant gaat gewoon naar links, maar dat mannetje denkt, zodra ze naar links zijn gegaan: 'Oh ja, dat dat dacht ik eerder al, dat ik naar links wou en daarom gaat deze olifant ook naar links', terwijl die olifant gaat gewoon zijn eigen kant op.

00:29:48 Esther Molenwijk

We hebben eigenlijk heel weinig te zeggen over onszelf.

00:29:51 Freenk Teunissen

We hebben verrassend weinig over onszelf te zeggen, ja, het bewuste is niet leidend. Je overtuiging, je bewustte overtuiging is niet leidend voor je gedrag.

00:29:59 Esther Molenwijk

Maar daarmee zeg je eigenlijk dat wij die olifant moeten zien te bereiken en niet dat mannetje wat er op zit.

00:30:04 Freenk Teunissen

Precies.

00:30:06 Esther Molenwijk

En om die olifant te bereiken, heeft het vaak weinig zin om mensen te overladen met een stortvloed aan feiten, zo zegt Roos.

00:30:14 Roos Vonk

De vleeseter zegt heel vaak bijvoorbeeld 'ik eet lokaal' en dat heeft lang niet zoveel impact als dat je geen vlees eet. Of nog veel erger 'ja, maar jullie dan met die soja, dat is pas slecht voor het klimaat, daar kappen ze de bossen, voor die soja van jullie.' Ja, en dat is heel moeilijk, want jij hebt veel meer feiten die je ze kan geven, maar weer dat ego., je krijgt aan het kerstdiner heel snel een sfeer van dat jij iedereen gaat uitleggen hoe het zit en dat vinden mensen vervelend, want zij weten minder en zij moeten jou dan erkennen als autoriteit, daar hebben ze geen zin in. Dus dit is gewoon een hele lastige dan..., ik doe dat dus wel op sociale media, dat ik constant mensen om hun oren slinger, met plaatjes van waar die soja vandaan komt, waar ze zich zorgen over moeten maken. Of als ze zeggen, van 'ja, maar planten eten, dat is ook zelig', dan zeg ik, je moet proberen daar een beetje humor in te brengen, 'nou, daar ben ik blij om dat je dat vindt, want laten we dan eens samen gaan denken over hoe jij de planten kan beschermen, hé, dan moet je minder vlees eten, want vlees kost heel veel planten.' Dus, op zo'n manier kan je dat dan wel doen, maar ik vind het een hele moeilijke, omdat mensen uitgaan van allerlei misvattingen, hè, die hebben ze voor zichzelf bedacht om recht te praten dat ze vlees eten en dan gaan ze met heel veel stelligheid, dan gaan

ze dat poneren. En dan kom jij in de rol dat je ze moet gaan corrigeren waar ze niet van houden. Dan zijn ze geïrriteerd en dan heb je geen leuk kerstdiner en je overtuigt ze niet, want aan het eind zeggen ze 'ja, die betweter, daar luister ik niet meer naar, want zo wil ik niet worden'.

00:32:02 Esther Molenwijk

Ze geeft nog een voorbeeld uit eigen doos over, hoe wars mensen kunnen zijn van het horen van feiten en cijfers?

00:32:10 Roos Vonk

Nou wat er gebeurde, ja, even terzijde. Het was de vriendin van een vriendin van mij, zeg maar, haar vaste verkering en zij ging met de grootste stelligheid van 'ik ga wel dit en dat bestellen, want die soja van die vegetarische kroket, dat is pas slecht voor het milieu. En toen zei ik 'hé, hallo', want ik werd boos, ook omdat ik dat helemaal niet verwacht in mijn kringen dat dat argument ook nog komt, 'dat klopt helemaal niet'. En toen wilde ik het uit gaan leggen en toen ging zij er gewoon keihard doorheen zitten te tetteren. Zij ging zo tetteren dat ze mij niet meer kon horen. Dat vond ik zo stom. Dat ze dus gewoon echt ervoor zongde dat ze mij niet kon horen. Ja, en toen was mijn reactie om gewoon harder door te douwen. En toen zei ze aan het eind, terwijl ze mij dus helemaal niet had gehoord, 'dit is dus waarom ik het zo vervelend vind dat jullie altijd zo doordrammen, de toon waarop'. Nou, en toen hadden we dus gewoon echt ruzie.

00:33:17 Esther Molenwijk

Het is een moeilijk evenwicht. Je hebt de argumenten aan je kant, maar mensen maken je voor betweter uit als je ze vertelt.

00:33:25 Tobias Leenaert

Het kan best zijn dat het goed is om die discussie daar af te sluiten en dat er meer kans is dat de persoon gaat nadenken, en op een positieve manier gaat nadenken, over het gesprek wanneer het daar afgesloten is, dan wanneer dat je nog 3 levels verder had doorgepraat, en dat die persoon tegendien moe is en geïrriteerd is en dat hij een slechte herinnering heeft aan het gesprek en een slecht associatie maakt tussen vegans en met vegans. Dus, het kan heel goed zijn om het op een bepaald moment af te breken.

00:33:56 Esther Molenwijk

Eigenlijk, zeg je 'je moet als vegan vooral weten wanneer je moet stoppen'.

00:33:59 Tobias Leenaert

Jazeker.

00:34:02 Esther Molenwijk

studio PLANTAARDIG

'Je hebt je doel bereikt' zegt de man. Ja, en in zekere zin is dat wel zo. Freenk legt nog uit wat er gebeurde.

00:44:13 Freenk Teunissen

Ik heb hem zelf laten vertellen dat wat hij belangrijk vindt, is dat het lekker is. En vervolgens heb ik expliciet gemaakt, ja, je bent van de Hollandse pot naar de Indische keuken gegaan, dus het kan wel. En toen zei hij, 'ja, ja, maar over 90 jaar, hè, want ik heb er 48 jaar over gedaan'. Dus ik heb hem zelf laten bedenken dat hij kan veranderen en ik heb hem zelf laten bedenken dat het om de smaak ging. En dan zeg je dus vervolgens van 'nou, er is een alternatief', en jij wist meteen ook de naam gelukkig en kon het meteen in de app erbij halen, ja, en dan kan hij niet meer terug, want zijn zijn ego wordt niet aangetast. Roos Vonk heeft gewoon helemaal gelijk, ego niet aantasten, niet beschuldigen van 'kijk eens hoe zielig die dieren zijn', want dan voelen mensen zich aangevallen en dan denken ze, 'ja, daar heb ik geen zin in'.

00:45:08 Esther Molenwijk

We hebben nog een paar gesprekken en ze verlopen grotendeels zoals deze. We spreken bijvoorbeeld nog een wat oudere, verstokte vleeseter met een Surinaamse vrouw, die weinig om dieren blijkt te geven, maar wel benieuwd bleek naar de 3D steak. Ik denk terug aan wat Tobias zei 'probeer het gesprek over eten te laten gaan en biedt mensen direct een alternatief.' Het is dus best succesvol verlopen, maar terwijl we de kerstmarkt verlaten, voel ik me ook een beetje, ja, niet helemaal eerlijk. Ik heb allerlei kularargumenten moeten aanhoren gezellig mee keuvelen over dingen die me niet interesseren en de dieren, waarvoor we hier eigenlijk staan, zijn nauwelijks aan bod geweest. Ik deel mijn ongemak met Freenk.

00:46:00 Freenk Teunissen

Nou, het één gaat niet zonder het ander, dus het is heel goed dat er ook mensen zijn die heel hard opkomen voor dieren. Alleen je bereikt niet iedereen en als je de mensen wil bereiken die je nu niet bereikt met de harde methode, ja, dan heb je alternatieven nodig. Het is hetzelfde met roken. Er zijn gruwelijke plaatjes die op die pakjes sigaretten staan, dat weerhoudt sommige mensen er gelukkig van om te roken of te beginnen met roken, maar anderen niet. En er zijn mensen die gaan dan naar een verslavingskliniek en die krijgen echt met een zijden handschoentje allerlei instrumenten aangebracht om van dat roken af te komen. En gelukkig bestaat het allebei.

00:46:43 Esther Molenwijk

Tobias denkt dat misschien in de toekomst die confronterende methode beter kan gaan werken.

00:46:48 Tobias Leenaert

Ik denk dat het een kwestie van tijd is en ik heb mijn

boek ook zo geëindigd van 'er komt een tijd waarop dat, al die andere, minder pragmatische strategieën, het boos zijn, het spreken de hele tijd over de dieren, het spreken over echt veganisme en stoppen en 'vlees is moord' enzovoort. Er komt volgens mij een tijd waarop die strategieën wel efficiënt zullen zijn en ik denk dat ze met de dag efficiënter kunnen worden, ondanks de polarisatie, maar met de dag efficiënter worden, gewoon, omdat het, ja, naarmate het normaler wordt, naarmate de opties, ja, meer en meer verspreid zijn, moet het mogelijk zijn om daar meer en meer over te praten.

00:47:28 Esther Molenwijk

En tot die tijd hoeven we zeker niet in een holletje te kruipen, zegt hij.

00:47:33 Tobias Leenaert

Ja, je kunt eigenlijk die communicatie op een spectrum zien. Aan de ene kant heb je dus die heel confronterende en agressieve aanpak en helemaal aan het andere eind van het spectrum heb je eigenlijk mensen die zeggen van 'ik ga niks zeggen en ik ga gewoon het voorbeeld geven, ik zit gewoon te eten en ik zeg er verder, niks over' of misschien zelfs nog een stap verder ervan, is van 'ja, ik ga gewoon vlees eten op die momenten enzovoort, want ik ga niet moeilijk doen'. En ik denk dat we dat wel moeten vermijden, dus dat we, het liefst van elke vegan een activist maken en een persoon die het op een of andere manier ter sprake brengt en problematiseert. Dus dat is wel belangrijk, dus ik zeg zeker niet van 'laat het allemaal los', maar we moeten op zoek gaan naar dingen die werken, in die situatie, bij die personen, en dan wel iets doen. En dat kan heel weinig zijn, hè, dat kan zorgen zijn dat je heel lekker eten hebt, dat er heel goed uitziet, maar iets doen om mensen te bereiken. We mogen er allemaal van overtuigd zijn, dat we mogen beïnvloeden en dat we, ja, 'license to influence' hebben. Waarom? Omdat we denk ik redelijk zeker mogen zijn van ons stuk, dus we zijn niet, zoals ik, zeg maar iets, religieuze fundamentalisten die wel heel zeker zijn, maar die eigenlijk geen goede rationele argumenten hebben. Dus ik denk dat wij rationele argumenten hebben voor onze zaak en dat we dat ook doen vanuit een compassie en vanuit een empathie. En dan heb je bijna volgens mij de plicht om dat in de wereld te proberen brengen?

00:49:22 Esther Molenwijk

Wat kunnen we nu concluderen? Om te beginnen, die confronterende methode kan zeker werken, voor een kleine groep mensen. Of de andere groep daardoor met zijn hakken in het zand gaat of beetje bij beetje toch zijn moraal gaat veranderen, dat weten we simpelweg niet. Maar wat we wel weten is dat een meer inlevend gesprek, waarbij je aansluit bij de frames en de interesses van je gesprekspartner, een veel grotere groep kan overtuigen om, op zijn minst, wat stapjes te zetten en dat het niet altijd over de dieren hoeft te gaan. Een

studio

PLANTAARDIG

verandering in gedrag kan later ook nog doorwerken in een verandering in overtuiging. Freerk heeft alle theorieën en strategieën uitgewerkt in een prachtige handleiding waar je misschien wel wat aan kan hebben straks aan de kersttafel. Je kan hem downloaden op studioplantaardig.nl en klik dan op aflevering 81. Dat was hem. Leuk dat je luisterde. Marlon van der Pas deed het mixen en masteren van deze aflevering en ik wil speciaal Freerk Teunissen bedanken dat hij deze zoektocht met me aanging. En natuurlijk Roos Vonk en Tobias Leenaert voor het delen van hun inzichten. Deze aflevering kwam tot stand met donaties van velen van jullie, en dit keer ook met een bijdrage van Menu NL. Bedankt! Help jij ons om meer van deze onderzoeken te doen? Ga dan naar onze website. Dank je en tot de volgende.

VOLG STUDIO PLANTAARDIG OP JOUW FAVORIETE PODCAST PLAYER

